

תרגום חקיקה – מבט משווה

בסקירה מוצג מבט משווה הבוחן האם ובאיזה היקף החקיקה במדינות אחרות מתורגמת לשפה שאינה שפה רשמית במדינה.

בכל המדינות שהשיבו (מלבד אסטוניה) אין מדיניות עקבית או קבועה באשר לתרגום חקיקה לאנגלית ויש הבדלים ניכרים בין המדינות בכל הנוגע להיקף החקיקה המתורגמת.

לבקשת מנהל חטיבת המידע בכנסת, בדקנו **האם ובאיזה היקף החקיקה במדינות אחרות מתורגמת לשפה שאינה שפה רשמית במדינה**. בתוך כך בדקנו האם יש מדיניות מוגדרת וקבועה באשר לתרגום החקיקה, ואם כן – האם גוף אחד במדינה אחראי על התרגום (הפרלמנט, משרד המשפטים או גוף אחר) או שמא התרגום נעשה באופן ספוראדי במשרדי הממשלה או ברשויות הרלוונטיות – כל אחד בהתאם לתחום עיסוקו.

מטבע הדברים הבדיקה התמקדה במדינות שאינן דוברות אנגלית לגבי תרגום החקיקה בהן לאנגלית. מנגד, לא עסקנו בשאלה של תרגום החקיקה לשפות רשמיות שונות של המדינה.

המידע המוצג מבוסס בעיקר על תשובות שמסרו נציגי פרלמנטים במדינות אחרות לשאלות שהפננו אליהם באמצעות ארגון ה-ECPRD – המרכז האירופי למחקר ולתיעוד פרלמנטרי.¹ השאלות נשלחו לפרלמנטים ביותר מ-25 מדינות באירופה; מהם, עד מועד כתיבת מסמך זה, התקבלו תשובות מהפרלמנטים ב-21 מדינות (בחלקן התקבלו תשובות משני בתי הפרלמנט) והמידע העולה מתשובות אלה מופיע בטבלה שלהלן.²

עיקרי הממצאים העולים מהתשובות ומהטבלה שלהלן:

- **בכל המדינות שהשיבו לבקשתנו, מלבד אסטוניה, אין מדיניות עקבית או קבועה באשר לתרגום חקיקה לאנגלית;** במדינות אלה בחירת החוקים לתרגום נעשית לפעמים מתוך מחשבה על סוגים מסוימים של חוקים שמתאימים או ראויים לתרגום (למשל חקיקה בעלת חשיבות מיוחדת או עניין בין-לאומי), אך ברוב המקרים לא נקבעה לכך מדיניות ובחירת החקיקה לתרגום נעשית אד-הוק, על-פי צורך ספציפי. לעומתן, **באסטוניה כל החקיקה שמתקבלת בפרלמנט מתורגמת לאנגלית.**

¹ ה-ECPRD (European Centre for Parliamentary Research and Documentation) הוא ארגון הפועל בחסות הפרלמנטים של האיחוד האירופי ושל מועצת אירופה ומשמש פורום לשיתוף פעולה ולהחלפת מידע בין כ-70 פרלמנטים, המצויים בכ-50 מדינות חברות ובכמה מדינות משקיפות (ובהן ישראל) וכן פרלמנטים בין-לאומיים.

² המידע התקבל בתשובה לבקשת מידע מס' 4130 של הכנסת, מיום 9 ביולי 2019, במסגרת ה-ECPRD.

• **יש הבדלים ניכרים בין המדינות בכל הנוגע להיקף החקיקה המתורגמת**, כאשר בחלק מהמדינות יש רק דברי חקיקה בודדים שתורגמו (למשל איטליה וספרד), בעוד שבאחרות יש מספר משמעותי יותר (למשל כ-200 דברי חקיקה בשוויץ ו-600 בפינלנד).

• **בחלק מהמדינות, יש גוף אחד האחראי לתרגום חקיקה** ולפרסום התרגומים, ככל שתרגומים כאלה נעשים; לרוב מדובר ביחידה בפרלמנט (למשל יחידת הפרשנות והתרגום בפרלמנט בליטא) או במשרד המשפטים (למשל יחידת ה"רשומות" בספרד או "מרכז השפה הלאומי" בלטיה). **אולם ברוב המדינות גופים שונים מתרגמים את החקיקה** – הפרלמנט, משרדי ממשלה וגופים ציבוריים אחרים – **באחריותם ולפי צרכיהם**; במדינות אלה לפעמים יש גוף אחד המרכז את פרסום התרגומים או מקום אחד שבו מתפרסמת החקיקה המתורגמת (למשל באוסטריה, בגרמניה, בהונגריה, בפינלנד ובשוויץ).

• **מרבית המדינות, לרבות אסטוניה, ציינו במפורש כי תרגומי החקיקה הם תרגומים לא רשמיים**, ואף אחת מהן לא ציינה כי התרגומים הם תרגומים רשמיים.

בטרם נעבור להצגת פירוט הממצאים, חשוב לציין כי **יש מומחים בתחום המשפט השוואתי המביעים הסתייגויות מתרגום גורף של חקיקה**, לאנגלית או לשפות אחרות, שכן הטרימינולוגיה המשפטית אינה בהכרח בעלת משמעות זהה בשפות שונות, ולכן תרגום חקיקה עלול להגדיל את הסיכון לאי-דיוקים ולאי-הבנות, בעיקר של ניואנסים משפטיים. נוסף על כך, במרבית המקרים מדובר בתרגומים שאינם רשמיים ואין להם תוקף משפטי מחייב, ולכן יש צורך תמיד לחזור לחוק בגרסתו בשפה הרשמית. לבסוף, תרגום חקיקה דורש תחזוקה שוטפת בדמות תרגום של תיקוני חקיקה, ככל שיהיו, אחרת התרגומים הקיימים אינם משקפים את המצב המשפטי הקיים. מנגד, חשיבות התרגום של חקיקה אינה מוטלת בספק, בייחוד בעידן של גלובליזציה ושיתופי פעולה בין-לאומיים נרחבים, אשר מחייבים פעמים רבות הבנה של עקרונות יסוד והסדרים פרטניים של מדינות בעלות שפות שונות.³

³ להרחבה בנושא ראו למשל:

European Union, Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens; Rights and Constitutional Affairs, [Drafting European Union Legislation – Note](#), 2012, pp. 10-11.

Simon Taylor, [The European Union and National Legal Languages: an Awkward Partnership](#), *Revue française de linguistique appliquée*, 2011/1 (Vol. XVI), pp. 105-118

Edgardo Rotman, [The Inherent Problems of Legal Translation: Theoretical Aspects](#), *Indiana International & Comparative Law Review*, Vol 6 No 1 (1995), p. 187.

בחלק מהמדינות יש גוף אחד האחראי על תרגום החקיקה, אך ברוב המדינות גופים שונים מתרגמים את החקיקה, באחריותם ולפי צרכיהם.

מרבית המדינות ציינו כי התרגומים של החקיקה הם תרגומים לא רשמיים.

מדיניות תרגום, הגורם האחראי על התרגום וקישורים לאתרים	מדינה (פרלמנט)
<ul style="list-style-type: none"> • אין באוסטריה מדיניות עקבית או קבועה באשר לתרגום חקיקה לאנגלית, אלא יוזמות פרטניות של גופים ציבוריים ופרטיים. • באתר החקיקה של הממשל הפדרלי – RIS (Legal Information System of the Republic of Austria) מרוכזים החוקים שתורגמו לאנגלית בידי הממשל; מדובר בתרגומים לא רשמיים: <ul style="list-style-type: none"> – מנוע חיפוש חקיקה באנגלית – רשימת החוקים המתורגמים לאנגלית באתר RIS • ככלל, מינהל הפרלמנט מתרגם לאנגלית חוקים הנוגעים לפרלמנט באתר הפרלמנט. 	<p>אוסטריה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • אין מדיניות לתרגום החקיקה באיטליה לאנגלית. • בקישורים שונים באתר הפרלמנט מצאנו דברי חקיקה בודדים שתורגמו לאנגלית; לדוגמה: <ul style="list-style-type: none"> – The Constitution of the Italian Republic; – Legislation on accounting and public finance. 	<p>איטליה (בית הנבחרים והסנאט)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • כל החקיקה שמתקבלת בפרלמנט האסטוני מתורגמת לאנגלית; תרגומי החקיקה מתעדכנים בעקבות תיקוני חקיקה, אך הם אינם תרגומים רשמיים. בנוסף, לאחרונה תורגמו יותר מ-50 חוקים לרוסית. • תרגום החקיקה נעשה באחריות משרד המשפטים של אסטוניה באמצעות מתרגמים שקיבלו הסמכה לכך מהמשרד ("certified translators"). על תרגום חקיקת המשנה אחראיים, ככלל, משרדי הממשלה הרלוונטיים, כל אחד בתחום; תרגומים אלה מועברים לפרסום בידי "יחידת הרשומות" (Riigi Teataja) במשרד המשפטים. • אתר יחידת הרשומות באנגלית: Website of Riigi Teataja. 	<p>אסטוניה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • גופים ציבוריים מתרגמים חקיקה לאנגלית אז-הוק ובהתאם לנושאים שבתחום אחריותם. • בית הנבחרים תרגם את התקנון לאנגלית (Rules of Procedure), ובשיתוף בית המשפט לחוקה תורגמה גם החוקה (Constitution). 	<p>בלגיה (בית הנבחרים)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • בבונדסטאג בגרמניה חקיקה מתורגמת לאנגלית על-ידי יחידת שירותי השפה (Language Service) בעקבות בקשות מגופים רלוונטיים בפרלמנט.⁴ למעשה תורגמו כל החוקים שהם בעלי חשיבות ועניין לפעילות הפרלמנט (כמו למשל החוקה והחוק בדבר חברי הפרלמנט). • משרד המשפטים והגנת הצרכן (Federal Ministry of Justice and Consumer Protection) מתרגם אף הוא חקיקה לאנגלית. בחירת החוקים לתרגום נעשית על ידי היחידה לשיתוף פעולה משפטי בין-לאומי (Division for International Legal Cooperation) בהתאם לעניין הציבורי. • משרדי ממשלה נוספים מתרגמים חקיקה שבתחומי אחריותם ושעשויים להיות בעלי עניין לציבור שאינו דובר גרמנית. • חקיקה מתורגמת אפשר למצוא באתרים האלה: <ul style="list-style-type: none"> – באתר החקיקה שמתחזק משרד המשפטים בקישור: Translations; – אתר ה-German Law Archive. 	<p>גרמניה (הבונדסטאג)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הפרלמנט ומשרדי הממשלה עשויים לתרגם מדי פעם חקיקה רלוונטית לתחומי עיסוקם. • באתר משרד המשפטים אפשר למצוא תרגומים של החקיקה החשובה ביותר; התרגומים נעשים בתיאום עם משרדי הממשלה. • גופים פרטיים עשויים לתרגם חקיקה בעלת חשיבות כלכלית, אך תרגומים אלה אינם זמינים לציבור. 	<p>הונגריה</p>

⁴ למעשה מרבית התרגומים נעשים במיקור חוץ.

מדיניות תרגום, הגורם האחראי על התרגום וקישורים לאתרים	מדינה (פרלמנט)
<ul style="list-style-type: none"> • אין מדיניות באשר לתרגום חקיקה.⁵ 	טורקיה
<ul style="list-style-type: none"> • רוב החקיקה ביוון אינה מתורגמת לשפות אחרות. • ככלל, החקיקה הרלוונטית למחויבותיה הבין-לאומיות של יוון מתורגמת; נוסף על כך, רשויות אשר מנהלות שיתוף פעולה עם מקבילותיהן באיחוד האירופי עשויות לתרגם את החקיקה הרלוונטית. למשל: <ul style="list-style-type: none"> - תרגום רשמי של החוקה לאנגלית, צרפתית וגרמנית באתר הפרלמנט; - אתר משרד העבודה והרווחה - חקיקה בתחום השוויין המגדרי והאזרחות; - Ministry of Development and Investments, Public and Private Partnerships - חקיקה; - נציבות התחרות (Hellenic Competition Commission) - חקיקה; - הרשות להגנת המידע - חקיקה. 	יוון
<ul style="list-style-type: none"> • ככלל רוב החקיקה בלטביה אינה מתורגמת לאנגלית או לשפות אחרות. • מרכז השפה הלאומי (State Language Centre), הכפוף לשר המשפטים, הוא הגוף האחראי על תרגום חקיקה לאנגלית, בהתאם לבקשות של מוסדות המדינה. • באתר החקיקה הרשמי של לטביה אפשר למצוא כ-50 דברי חקיקה בתרגום לאנגלית (חלקם לא מעודכנים או לא בתוקף). • באתר הפרלמנט מופיע תרגום של חוקת לטביה לאנגלית ולצרפתית; תקנון הפרלמנט תורגם אף הוא לאנגלית. 	לטביה
<ul style="list-style-type: none"> • החקיקה בליטא מתורגמת לאנגלית ולרוסית על-פי דרישה של חברי פרלמנט, משרדי ממשלה וגופים ציבוריים אחרים. הגוף האחראי על התרגום הוא יחידת הפרשנות והתרגום של הפרלמנט (Interpretation and Translation Unit). • ליחידה יש תוכנית עבודה חצי-שנתית ובקשות התרגום משובצות בתוכנית העבודה באישור מזכיר הפרלמנט; במקרים חריגים יש אפשרות לתרגום דחוף של חקיקה ביחידה. • נוסף על כך משרדי ממשלה וגופים אחרים מתרגמים לעתים חקיקה שנוגעת לתחומי אחריותם; תרגומים אלה מוגשים ליחידת הפרשנות והתרגום של הפרלמנט, שאחראית לערוך את התרגומים ולפרסם אותם. • כל החקיקה המתורגמת מופיעה במאגר חקיקה באתר הפרלמנט. התרגומים אינם רשמיים. 	ליטא
<ul style="list-style-type: none"> • אין מדיניות רשמית באשר לתרגום חקיקה בנורבגיה. • בפועל רק מספר קטן של חוקים מתורגם לאנגלית או לשפות אחרות. • הפרלמנט הנורבגי תרגם לאחרונה מחדש את חוקת נורבגיה לאנגלית. • חקיקה נורבגית באנגלית אפשר למצוא בכמה מקורות; כל התרגומים אינם רשמיים: <ul style="list-style-type: none"> - משרדי הממשלה תרגמו כ-45 חוקים סה"כ אשר נגישים באתר הממשלה, אך אלה אינם מתעדכנים באופן שוטף. - ארגון Lovdata (גוף פרטי המפרסם את ה"רשומות" בנורבגיה) מפרסם תרגומים של חקיקה שנערכו על-ידי גופים אחרים (משרדי ממשלה וגופים פרטיים) ומעדכן אותם מעת לעת. - ספריית משפטים באוניברסיטה של אוסלו מחזיקה אף היא מאגר של חקיקה מתורגמת. 	נורבגיה

⁵ לא נמסר מידע נוסף.

מדיניות תרגום, הגורם האחראי על התרגום וקישורים לאתרים	מדינה (פרלמנט)
<ul style="list-style-type: none"> • אין מדיניות באשר לתרגום חקיקה בסלובקיה. • משרדי הממשלה לעתים מתרגמים חקיקה מרכזית שבתחומי אחריותם, לדוגמה: – חוק העבודה (Labor Code) באתר משרד העבודה, הרווחה והמשפחה. • גופים פרטיים עשויים לתרגם חקיקה לפי צרכיהם. 	סלובקיה
<ul style="list-style-type: none"> • רק דברי חקיקה מעטים בספרד מתורגמים לאנגלית ולצרפתית. • החקיקה מתורגמת בעיקר על-ידי משרד המשפטים ו"יחידת הרשומות" (Boletín Oficial del Estado). • התרגומים מופיעים באתר משרד המשפטים ומצוין בהם כי הם אינם תרגומים רשמיים. 	ספרד
<ul style="list-style-type: none"> • כלל הממשלה והפרלמנט אינם מתרגמים חקיקה. • גופים ציבוריים מתרגמים חקיקה בתחומי אחריותם רק לעתים נדירות. 	פולין
<ul style="list-style-type: none"> • ככלל חקיקה בפורטוגל אינה מתורגמת לשפות אחרות, אלא אם כן יש בהם עניין מיוחד למי שאינם דוברי פורטוגזית. • חוקים מרכזיים הנוגעים לעבודת הפרלמנט מופיעים באתר הפרלמנט בתרגום לאנגלית ולצרפתית.⁶ 	פורטוגל
<ul style="list-style-type: none"> • כיום יש כ-600 דברי חקיקה של פינלנד המתורגמים במלואם לאנגלית (חקיקה ראשית וחקיקת משנה); מדובר בתרגומים לא רשמיים. תרגומים לשפות אחרות (צרפתית, גרמנית, ספרדית, רוסית ויפנית) נעשים לפי הצורך. • החוקים מתורגמים ביוזמת משרדי הממשלה ובאחריותם,⁷ וריכוז התחום נעשה ביחידת התרגום במשרד ראש-הממשלה. • אתר החקיקה של משרד המשפטים של פינלנד – תרגומים לאנגלית: Finlex 	פינלנד
<ul style="list-style-type: none"> • ככלל אין מדיניות לתרגם את החקיקה. • חקיקה מרכזית מתורגמת לעתים על-ידי משרדי הממשלה השונים והרשויות הרלוונטיות, אך אין מדיניות עקבית בסוגיה וההחלטה על תרגום מתקבלת בכל מקרה לגופו. • באתר בית הנבחרים של צ'כיה מופיעים תרגום של החוקה, של חוקים חוקתיים (constitutional laws) ושל התקנון, אשר תורגמו בידי בית הנבחרים. 	צ'כיה
<ul style="list-style-type: none"> • ככלל אין מדיניות לתרגם את החקיקה הצרפתית לאנגלית. • אתר Légifrance מספק גישה לחקיקה ראשית ומשנית וכן לפסקי דין מרכזיים, הסכמים קיבוציים, אמנות בינלאומיות וכדומה – בשפה הצרפתית; באתר מופיעים תרגומים לא רשמיים של חלק קטן מדברי החקיקה והפסיקה. • באתר מופיעים סוגי תרגומים שונים: <ul style="list-style-type: none"> – תרגומים של אתר Légifrance;⁸ – תרגומים שבוצעו בידי גופים אחרים בצרפת (משרדי ממשלה, בית-המשפט לחוקה ורשויות אחרות). • דבר החקיקה שתורגמו נבחרו בכל מקרה לגופו באופן לא שיטתי והתרגומים ברובם אינם מתעדכנים. 	צרפת (האסיפה הלאומית והסנאט)

⁶ התרגומים מבוצעים בדרך כלל על-ידי מתרגמים חיצוניים (out sourcing).

⁷ בבואם להחליט האם נדרש תרגום של חקיקה משרדי הממשלה יביאו בחשבון שיקולים שונים ובהם: האם מדינה אחרת חוקקה או מתכננת לחוקק בנושא; האם התרגום נדרש כדי להגן על זכויותיהם של תושבי פינלנד שאינם דוברים פינית ושבדית; האם התרגום נדרש לשם מחויבויות בין-לאומיות או שיתופי פעולה עם ארגונים בין-לאומיים.

⁸ במידת האפשר, כל תרגום מוצג לצד הגרסה המקורית בצרפתית ומצוין לצדו האם הטקסט המתורגם עבר תיקונים אשר אינם מופיעים בגרסה המתורגמת.

מדיניות תרגום, הגורם האחראי על התרגום וקישורים לאתרים	מדינה (פרלמנט)
<ul style="list-style-type: none"> רק חלק מצומצם מהחקיקה בקפריסין מתורגמת לאנגלית, על פי צורך. את החוקים המתורגמים אפשר למצוא באתר נציב החקיקה (Law Commissioner). 	קפריסין
<ul style="list-style-type: none"> החקיקה בשבדיה ככלל אינה מתורגמת לשפות אחרות. משרדי הממשלה, רשויות ממשלתיות, ארגונים בין-לאומיים וגופים פרטיים עשויים להחליט לתרגם חקיקה במקרים מסוימים, אך לא מדובר בתרגומים רשמיים. ב-2016 פרסם הפרלמנט תרגום של חוקת שבדיה.⁹ 	שבדיה
<ul style="list-style-type: none"> כיום יש למעלה מ-200 דברי חקיקה של שוויץ (חקיקה ראשית וחקיקת משנה) מתורגמת לאנגלית (שהם כ-10% מכלל דברי החקיקה במדינה); מדובר בתרגומים לא רשמיים. בחירת החקיקה לתרגום מבוססת, בין השאר על הצו בדבר שירותי השפה של הממשל הפדרלי,¹⁰ אשר קובעת כי יש לתרגם לאנגלית מסמכים בעלי חשיבות מיוחדת או עניין בין-לאומי (texts of particular importance or of international interest into English), ובכלל זה חקיקה. למעשה, הצו מותיר מרחב גדול לשיקול דעת, ובסופו של דבר, לדברי נציג הפרלמנט בשוויץ, החקיקה המתורגמת כוללת את החוקים המרכזיים ביותר.¹¹ באחריות כל משרד ממשלתי להחליט האם נדרש תרגום של חקיקה שבאחריותו, ואם כן – לתרגם אותה; כאשר קיים תרגום של דבר חקיקה מסוים, יש חובה לתרגם תיקונים שנעשים בו. משרד ה-Federal Chancellery¹² אחראי לריכוז התרגומים ולפרסומם באתר הממשלתי. 	שוויץ

⁹ התרגום כולל מבוא ותרגום של ארבעת חוקי היסוד ושל ה-Riksdag Act (החוק בדבר הפרלמנט) המהווים יחד את חוקת שבדיה. התרגום אינו כולל תיקונים שבוצעו בחוקה מאז שפורסם.

¹⁰ ראו: [Ordinance on the Federal Administration Language Services](#).

¹¹ החקיקה המתורגמת כוללת את החוקה, החוק האזרחי, החוק הפלילי, חוק החיובים, חוקים בנושא חופש המידע והגנת מידע, חוקים שגופים עסקיים עשויים להידרש להם וכן חוקים בתחום הפיננסי, הסביבה והבריאות.

¹² ה-Federal Chancellery הוא המשרד האחראי למינהל הממשלתי, ובכלל זה ארגון ישיבות הממשלה, פרסומים ממשלתיים וקשר עם התקשורת והציבור.